Tîm Diogelu Iechyd Cyhoeddus Cymru
Offeryn Gwella Ansawdd (Archwilio) Atal a Rheoli Heintiau
Ar gyfer Lleoliadau Gofal Plant ac Addysg yng Nghymru (2023) F2

Archwilio cydymffurfiaeth â safonau Atal a Rheoli Heintiau mewn lleoliadau Gofal Plant ac Addysg

Nod yr Offeryn Archwilio Atal a Rheoli Heintiau (IP&C) canlynol yw annog hunanasesiad o leoliadau Gofal Plant ac Addysg yng Nghymru er mwyn hyrwyddo safonau atal a rheoli heintiau seiliedig ar dystiolaeth/arferion gorau, gan felly leihau'r potensial ar gyfer croes-heintio yn y lleoliadau. Mae gan leoliadau Gofal Plant ac Addysg yng Nghymru ddyletswydd gofal i reoli'r risg o haint drwy hyrwyddo gwaith atal a rheoli heintiau seiliedig ar dystiolaeth/arferion gorau ac felly atal, lle bynnag y bo'n bosibl, heintiau ymhlith dysgwyr a staff.

Argymhellir bod yr offeryn archwilio yn cael ei gwblhau gan berson yn y lleoliad a ddynodwyd yn arweinydd cyfrifol ar gyfer atal a rheoli heintiau:

- Dylai'r person sy'n cwblhau'r offeryn archwilio nodi sylwadau NEU gamau gweithredu ar gyfer pob cwestiwn yn y blwch a ddarperir; a llunio cynllun gweithredu er mwyn mynd i'r afael â meysydd o ddiffyg cydymffurfio.
- Argymhellir bod yr offeryn archwilio yn cael ei gwblhau bob tymor a bod unrhyw faterion y nodir bod angen gweithredu yn eu cylch yn cael sylw cyn gynted ag y bo'n ymarferol, yn unol â lefel y risg.
- Mae natur gymesur ac addasadwy'r offeryn archwilio hwn yn dibynnu ar faint a lleoliad y ddarpariaeth gofal plant ac asesiadau risg lleol a gynhelir gan y sefydliadau dan sylw.

Dylid defnyddio'r offeryn archwilio ar y cyd â'r dogfennau canlynol, fel y bo'n berthnasol:

- *Toiledau Ysgol: Canllawiau arfer da ar gyfer lleoliadau addysg yng Nghymru* (Llywodraeth Cymru, 2012) https://www.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2018-03/toiledau-ysgol-canllaw-arfer-da-ar-gyfer-ysgolion-yng-nghymru.pdf (Defnyddiwyd y ddogfen olaf hon yn benodol ar gyfer y cwestiynau sy'n ymwneud â thoiledau a golchi dwylo. Dylid ystyried pob bloc toiled.)
- Canllawiau eithrio / A-Y heintiau cyffredin ICC
- Diogelu Iechyd mewn lleoliadau plant a phobl ifanc, gan gynnwys addysg.

Dyfarniadau drwy werthuso

Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella
Mae yna weledigaeth glir ac mae polisi/gweithdrefnau ar waith ar gyfer datblygu prosesau atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant. Maen nhw'n bodloni'n llawn yr holl ddisgwyliadau ac argymhellion statudol yn y canllawiau cenedlaethol presennol. Maen nhw'n cael eu rhannu â'r holl randdeiliaid perthnasol.	Mae yna weledigaeth glir ac mae polisi/gweithdrefnau ar waith ar gyfer datblygu prosesau atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant. Maen nhw'n bodloni'r rhan fwyaf o'r disgwyliadau ac argymhellion statudol yn y canllawiau cenedlaethol cyfredol. Maen nhw'n cael eu rhannu â'r rhan fwyaf o'r rhanddeiliaid perthnasol.	Mae yna weledigaeth ac mae polisi/gweithdrefnau ar waith ar gyfer datblygu prosesau atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant. Maen nhw'n bodloni rhai disgwyliadau ac argymhellion statudol yn y canllawiau cenedlaethol presennol. Nid ydynt bob amser yn cael eu rhannu â'r rhanddeiliaid perthnasol	Nid oes gweledigaeth na pholisi/gweithdrefnau ar waith ar gyfer datblygu prosesau atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant. Nid ydynt yn bodloni'r holl ddisgwyliadau ac argymhellion statudol yn y canllawiau cenedlaethol cyfredol. Nid ydynt yn cael eu rhannu â rhanddeiliaid perthnasol.
Mae'r gwaith o fonitro'r cyfrifoldeb hwn wedi'i amserlenni a'i gofnodi ac mae'n cynnwys yr holl randdeiliaid perthnasol. (Mae contractau sy'n ymwneud ag atal a rheoli heintiau hefyd yn cael eu monitro a'u hadolygu'n agos). Mae unrhyw faterion wedi'u cynnwys yng nghynllun gwella'r ysgol/lleoliad gofal plant a chaiff canlyniadau eu gwerthuso	Mae'r gwaith o fonitro'r cyfrifoldeb hwn wedi'i amserlenni a'i gofnodi ac mae'n cynnwys y rhan fwyaf o'r rhanddeiliaid perthnasol. (Mae contractau sy'n ymwneud ag atal a rheoli heintiau hefyd yn cael eu monitro a'u hadolygu). Mae unrhyw faterion wedi'u cynnwys yng nghynllun gwella'r ysgol/lleoliad gofal plant a chaiff rhai canlyniadau eu gwerthuso.	Mae'r cyfrifoldeb hwn wedi'i fonitro i ryw raddau, ond nid yw'n cael ei amserlennu na'i gofnodi fel mater o drefn a dim ond rhai o'r rhanddeiliaid perthnasol y mae'n ei gynnwys. (Mae contractau sy'n ymwneud ag atal a rheoli heintiau yn cael eu monitro a'u hadolygu ar sail ad-hoc). Mae materion yn cael eu cynnwys ym mhrosesau gwella'r ysgol/lleoliad gofal plant o bryd i'w gilydd, ond nid yw canlyniadau wedi cael eu gwerthuso bob amser.	Nid yw'r cyfrifoldeb hwn yn cael ei fonitro mewn unrhyw faes ac nid yw'n cynnwys rhanddeiliaid perthnasol. (Nid yw contractau sy'n ymwneud ag atal a rheoli heintiau yn cael eu monitro a'u hadolygu). Nid yw materion wedi'u cynnwys yng nghynllun gwella'r ysgol/lleoliad gofal plant ac nid yw'r canlyniadau'n cael eu gwerthuso.
Mae gan yr ysgol/lleoliad gofal plant adnoddau da ac mae cyfleusterau, offer ac adnoddau priodol ar waith i gefnogi prosesau atal a rheoli heintiau.	Mae gan yr ysgol/lleoliad gofal plant adnoddau eithaf da ac mae rhywfaint o gyfleusterau, offer ac adnoddau priodol ar waith i gefnogi prosesau atal a rheoli heintiau.	Mae gan yr ysgol/lleoliad gofal plant adnoddau digonol o ran cyfleusterau, offer ac adnoddau priodol i gefnogi prosesau atal a rheoli heintiau.	Nid oes gan yr ysgol/lleoliad gofal plant adnoddau da, ac nid oes cyfleusterau, offer ac adnoddau ar waith i gefnogi prosesau atal a rheoli heintiau neu maent yn amhriodol.
Mae pob aelod o staff neu bron y cyfan ohonynt yn ymwybodol o bwysigrwydd atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant ac yn gweithredu arfer da yn unol â'r canllawiau cenedlaethol cyfredol.	Mae'r rhan fwyaf o aelodau staff yn ymwybodol o bwysigrwydd atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant ac mae'r rhan fwyaf yn gweithredu arfer da yn unol â'r canllawiau cenedlaethol cyfredol.	Dim ond rhai aelodau staff sy'n ymwybodol o bwysigrwydd atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant ac mae rhai yn gweithredu arfer da yn unol â'r canllawiau cenedlaethol presennol.	Nid oes unrhyw aelodau staff yn ymwybodol o bwysigrwydd atal a rheoli heintiau yn yr ysgol/lleoliad gofal plant ac nid ydynt yn gweithredu arfer da yn unol â'r canllawiau cenedlaethol cyfredol.

1: Rheoli prosesau rheoli heintiau

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae gan y lleoliad berson arweiniol a enwir sy'n gyfrifol am atal a rheoli heintiau. • Mae'r person hwn wedi derbyn hyfforddiant ymwybyddiaeth atal a rheoli heintiau; mae'n ymwybodol o'r canllawiau cenedlaethol ar gyfer rheoli heintiau ac yn gweithio yn ôl y canllawiau hynny; mae'n cynnal archwiliadau atal a rheoli heintiau rheolaidd ac yn rhoi camau gweithredu ar waith.						
2.	Mae gan y lleoliad restr o rifau cyswllt lleol i gael cyngor ar atal a rheoli heintiau: • E.e. Iechyd yr Amgylchedd, Iechyd Cyhoeddus Cymru – Diogelu Iechyd, Gwasanaethau Glanhau ac Iechyd Galwedigaethol). • Mae'r rhifau hyn ar gael yn rhwydd ac mae'r staff yn ymwybodol ohonynt.						
3.	Mae'r lleoliad yn dilyn canllawiau'r Tîm Diogelu Iechyd (HPT) yn Iechyd Cyhoeddus Cymru (ICC) ar yr amser a argymhellir y dylid cadw unigolion i ffwrdd o leoliadau oherwydd heintiau cyffredin. • Yn cyfeirio at y canllawiau eithrio / A-Y heintiau cyffredin. • Cysylltir â'r Tîm Diogelu Iechyd am gyngor yn ôl yr angen. • Mae'r rheol 48 awr yn berthnasol i'r rhai sydd â salwch gastroberfeddol.						
4.	Mae'r lleoliad yn cadw cofnod dyddiol o'r holl absenoldebau staff a disgyblion gan nodi'r rheswm (gan gynnwys salwch) fel y gellir gweld patrymau. • Hysbysir y Tîm Diogelu Iechyd am frigiadau o achosion (2 neu fwy o achosion						

	cysylltiedig). Cyfeirir at ganllawiau eithrio ICC • Mae'r Tîm Diogelu Iechyd yn cael gwybod am glefydau hysbysadwy a chyfraddau uwch na'r arfer o ddolur rhydd a chwydu.						
5.	Caiff gwybodaeth am yr amser a argymhellir y dylid cadw unigolion i ffwrdd o leoliad oherwydd heintiau ei rhannu'n rheolaidd â staff, rhieni/gofalwyr a disgyblion (e.e. drwy gylchlythyr/cyfryngau cymdeithasol, llawlyfr staff, swyddfa, ystafell staff ac ati. • Gwneir cyfeiriad penodol at y rheol 48 awr ar gyfer salwch gastroberfeddol. • Mae gofal ychwanegol yn cael ei gymryd ar gyfer staff beichiog a disgyblion agored i niwed. • Cyfeirir at ganllawiau eithrio ICC						

2: Glanhau

2a: Glanhau cyffredinol

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae contract glanhau ar waith gyda'r Awdurdod Lleol NEU mae contract glanhau ar waith gyda chwmni allanol NEU gwneir gwaith glanhau gan staff a gyflogir gan yr ysgol/lleoliad gofal plant.						
2.	Gellir dangos glanhau effeithiol drwy gofnodion hyfforddi, cofnodion goruchwylio, taflenni cadarnhau, sicrwydd ansawdd fel bod tystiolaeth ar gael pe bai brigiad o achosion. Ar gyfer cwmnïau allanol, mae'r pennaeth/rheolwyr busnes yn cadarnhau bod hyn yn cael ei ddarparu fel rhan o'r contract.						

3.	Caiff staff glanhau eu goruchwylio'n briodol a hyfforddiant priodol sy'n cael ei diweddaru o bryd i'w gilydd e.e. technegau glanhau, gweithdrefnau gweithio diogel, COSHH, manyleb glanhau a defnyddio cynhyrchion yn gywir, codi a chario, defnydd diogel o offer trydanol (e.e. peiriannau sgleinio), profion PAT ar offer trydanol ac ati. Ar gyfer cwmnïau allanol, mae'r pennaeth/rheolwyr busnes yn cadarnhau bod hyn yn cael ei ddarparu fel rhan o'r contract.						
4.	Mae asesiadau risg priodol ar waith ar gyfer glanhau e.e. defnyddio peiriannau sgleinio, codi a chario.						
5.	Mae gwasanaeth glanhau dyddiol ar waith er mwyn sicrhau bod safleoedd yn cael eu cadw'n lân, yn ddiogel ac yn hylan.						
6.	Mae trefn lanhau wedi'i dogfennu **ar waith ac mae staff yn ei dilyn**. Mae'n nodi'r dull glanhau, y cemegau i'w defnyddio, y cyfarpar sydd ei angen a pha mor aml y dylid glanhau.						
7.	Cyfleusterau glanhau: • Ystafell neu gwpwrdd glanhau pwrpasol i storio offer • Sinc pwrpasol (nid basn golchi dwylo) ar gyfer glanhau (e.e., i gael gwared â dŵr budr) • Nid yw offer glanhau byth yn cael ei storio mewn toiledau ond y tu ôl i ddrysau clo. • Mae offer glanhau ceginau yn cael ei gadw ar wahân i offer glanhau toiledau.						

8.	Offer glanhau: • Mae gan offer glanhau godau lliw/labeli ar gyfer ardaloedd dynodedig (e.e. mopiau, bwcedi, cadachau ac ati) • Mae'r holl gadachau glanhau yn rhai nad ydynt yn rhwygo ac yn ddelfrydol yn rhai untro. Os defnyddir cadachau y gellir eu hailddefnyddio, rhaid cael proses addas ar gyfer dihalogi dyddiol. • Defnyddir pennau mop untro neu caiff pennau mop y gellir eu hailddefnyddio eu golchi ar ôl pob defnydd. • Mae pennau mop yn cael eu storio gyda phen y mop am i fyny (byth mewn bwced o ddŵr). • Mae bwcedi mop yn cael eu cadw mewn cyflwr da ac yn cael eu glanhau, eu diheintio a'u sychu ar ôl pob defnydd. • NID yw pennau mop y gellir eu hailddefnyddio yn cael eu defnyddio ar gyfer glanhau gwaed neu hylif corfforol, gan gynnwys chwyd, wrin ac ysgarthion.						
9.	Mae cemegau glanhau yn cael eu storio yn unol â chyfarwyddiadau'r gwneuthurwr ac mae taflenni data diogelwch cynnyrch yn hygyrch. Mae staff sy'n defnyddio'r cemegau yn cael cyfarwyddiadau ar eu defnyddio'n ddiogel. Mae COSHH ar waith ar gyfer pob cemegyn glanhau.						
10.	Mae'r holl ddodrefn a ffitiadau mewn cyflwr da. Mae unrhyw beth na ellir ei olchi neu ei drwsio yn cael ei dynnu oddi yno						
11.	Nid oes annibendod mewn unrhyw ardal gyffredinol yn y lleoliad fel y gellir glanhau arwynebau (lloriau, byrddau, cadeiriau) yn hawdd.						
12.	Mae deunyddiau glanhau ar gael yn hawdd i'r holl staff yn ystod y diwrnod gwaith er mwyn sicrhau bod diheintio amserol yn digwydd.						
13.	Mae carpedi'n cael eu hwfro'n ddyddiol a'u stemio'n rheolaidd (e.e. bob 6 mis)						

14.	Mae trefn lanhau wedi'i dogfennu **ar waith ac yn cael ei dilyn** ar gyfer offer ystafell ddosbarth ac offer chwaraeon (e.e. ar gyfer teganau meddal a chaled, offer chwarae dŵr, offer chwarae tywod, clai chwarae, cyfarpar awyr agored), ac sy'n cynnwys trefniadau glanhau ychwanegol yn ystod brigiadau o achosion.						
15.	Mae gweithdrefn ysgrifenedig ar waith ar gyfer glanhau gwaed neu hylifau corfforol ac mae staff yn gwybod sut i ymdrin â'r arllwysiadau hyn yn ddiogel.						
16.	Mae citiau arllwysiadau ar gael yn rhwydd ar gyfer ymdrin ag arllwysiadau gwaed neu hylifau corfforol (e.e. ffedogau, menyg a chadachau untro, gronynnau arllwysiadau, diheintydd addas a thywelion papur). Mae'r pecynnau arllwysiadau yn cael eu hailgyflenwi'n rheolaidd.						

2b: Glanhau toiledau / cyfleusterau golchi dwylo

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae person/cwmni dynodedig yn gyfrifol am lanhau'r ardaloedd toiled.						
2.	Mae trefn lanhau ysgrifenedig ar gyfer ardaloedd toiled. Mae holl offer y toiledau, gan gynnwys seddau ciwbicl, yn cael eu glanhau'n drylwyr *o leiaf ddwywaith y dydd* sy'n cynnwys ar ddiwedd y dydd.						
3.	Mae basnau golchi yn lân ar ddechrau pob dydd gyda phroses ar waith i archwilio a chynnal y safon hon yn ystod y dydd.						
4.	Mae ardaloedd sy'n cael eu cyffwrdd yn aml â'r dwylo, fel handlenni fflysio, tapiau, handlenni drysau a biniau gwastraff yn cael eu glanhau a'u diheintio mor aml â phosibl, yn enwedig pan fyddant yn amlwg yn fudr.						

5.	Mae staff yn gwisgo PPE wrth lanhau toiledau neu wrth wneud tasgau toiled.						
6.	Mae'r amgylchedd toiled yn cael ei lanhau gyda deunyddiau a chyfryngau glanhau addas sy'n cael gwared yn effeithiol â mater organig (baw) ac yn lleihau halogiad â micro-organebau i lefel ddiogel.						
7.	Mae gan yr holl offer glanhau a ddefnyddir mewn ardaloedd toiled godau lliw er mwyn osgoi eu defnyddio mewn rhannau eraill o'r lleoliad, ac mae cadachau a phennau mop yn rhai untro.						

3: Toiledau

3a: Cyfleusterau toiledau ar gyfer staff, disgyblion ac ymwelwyr yr ysgol – gorfodol

	SAFONAU GOFYNNOL GORFODOL ***Rheoliadau Addysg (Mangreoedd Ysgol) 1999***	**Gwych**	**Da**	**Derbyniol**	**Blaenoriaeth ar gyfer gwella**	**Amherthnasol**	**Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu**
1.	Nifer y toiledau at ddefnydd dysgwyr: • Dysgwyr 5 oed neu hŷn: 1 toiled i bob 20 dysgwr • Dysgwyr o dan 5 oed: 1 toiled i bob 10 dysgwr • Mewn lleoliadau addysg arbennig: 1 toiled i bob 10 disgybl, waeth beth fo'u hoedran.						

2.	Nifer y basnau golchi dwylo sydd mewn cyfleusterau toiled: Pan fo'r rhan fwyaf o ddysgwyr o dan 11 oed, dylai fod yr un nifer o fasnau ymolchi â thoiledau Pan fo'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn 11 oed neu'n hŷn: • Dylai ystafelloedd ymolchi sydd ag 1 toiled fod ag o leiaf 1 basn ymolchi • Dylai ystafelloedd ymolchi sydd â 2 doiled fod ag o leiaf 2 basn ymolchi • Dylai ystafelloedd ymolchi sydd â 3 neu fwy o doiledau fod ag o leiaf dwy ran o dair y nifer o fasnau golchi dwylo ag sydd o doiledau.						
3.	Gwahanu cyfleusterau toiled gwrywod a benywod: Dylai ardaloedd toiledau ar gyfer dysgwyr gwrywaidd a benywaidd wyth oed a hŷn fod ar wahân. **Dalier* sylw: *nid yw hyn yn rhan o archwiliad rheoli heintiau, ond efallai y byddwch am ystyried eich cyfleusterau i gefnogi disgyblion traws.*						
4.	Cyfleusterau toiledau ar wahân i staff: Dylai toiledau staff, ar wahân i'r rhai sydd wedi'u dynodi ar gyfer mynediad i'r anabl, fod ar wahân i doiledau disgyblion.						
5.	Mae gan staff, disgyblion neu ymwelwyr anabl doiledau a basnau golchi dwylo cwbl hygyrch y gellir eu cyrraedd yn gyflym ac yn hawdd o unrhyw le yn y lleoliad.						
6.	Mae'r lleoliad yn cynnwys datganiad am gyfleusterau toiled yn adroddiad blynyddol y llywodraethwyr i rieni/ofalwyr.						

3b: Cyfleusterau toiledau ar gyfer staff, disgyblion ac ymwelwyr yr ysgol – arfer da

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/Cam gweithredu

1.	Mae system ar waith i fonitro gweithrediad a glendid POB ardal toiled fel gwiriadau rheolaidd a ddogfennir a thystiolaeth bod camau gweithredu yn cael eu cymryd pan fo angen (e.e. glendid, digon o sebon hylif, papur toiled a thywelion papur; bod cloeon, fflysiau a sychwyr dwylo ac ati yn gweithio).						
2.	Mae toiledau a ffitiadau o'r maint a'r uchder cywir i'r dysgwyr y mae disgwyl iddynt eu defnyddio (e.e. uchder toiled, y botwm fflysio o fewn cyrraedd ac yn hawdd ei ddefnyddio).						
3.	Mae holl waliau, lloriau, nenfydau, drysau, mannau cyswllt ac ati ardal y toiled yn anhydraidd/ddim yn amsugno hylifau ac mae modd eu golchi, maent yn hawdd i'w glanhau ac yn gallu gwrthsefyll prosesau glanhau a diheintio rheolaidd.						
4.	Mae gan bob toiled sedd - y rhai sydd ag agoriad ar flaen y sedd yw'r rhai mwyaf hylan. (Arfer gorau: mae caead ar bob toiled, ac eithrio toiledau anabl).						
5.	Darperir papur toiled meddal mewn cynwysyddion sy'n cael eu gosod lle gellir eu cyrraedd yn hawdd. Dylid lleoli cwpwrdd y gellir ei gloi gerllaw ar gyfer cadw deunyddiau						
6.	Nid oes unrhyw eitemau yn cael eu storio yn y toiledau (oni bai eu bod yn cael eu storio mewn cynwysyddion wedi'u selio neu gypyrddau y gellir eu glanhau).						

4: Cyfleusterau golchi dwylo a chawodydd

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae basnau golchi dwylo yn yr un ardal â'r toiledau a'r wrinalau.						
2.	Mae POB basn golchi dwylo yn gweithio'n iawn, yn lân, ac mae ganddynt ddŵr poeth ac oer.						

3.	Mae POB basn golchi dwylo yn rhydd o annibendod. *Dalier sylw:* ***dim ond*** *ar gyfer golchi dwylo y dylid defnyddio basnau golchi dwylo. Nid oes cwpanau / math arall o offer yn cael eu cadw yn y basnau golchi dwylo. Nid yw brwshys ewinedd yn cael eu darparu.*						
4.	Er mwyn osgoi sgaldio, mae system rheoli dŵr poeth ar waith i sicrhau nad yw'r tymheredd yn fwy na 41°C o bob tap.						
5.	Os defnyddir tapiau gwthio maent yn aros ymlaen yn ddigon hir i unigolion olchi eu dwylo'n iawn.						
6.	Mae tapiau a dosbarthwyr sebon yn addas ar gyfer defnyddwyr sydd â gafael gwael, problemau cydsymud a/neu symudedd cyfyngedig.						
7.	Darperir o leiaf un dosbarthwr sebon hylif sydd wedi'i osod ar wal rhwng dau fasn ymolchi.						
8.	Dosbarthwyr sebon hylif untro gyda chetris sydd fwyaf priodol. Ni ddylid defnyddio sebon bar. *Dalier sylw: gall sebon bar drosglwyddo haint o un person i'r llall. NI ddylid ychwanegu sebon at beiriannau sebon er mwyn cyfyngu ar groes-heintio.*						
9.	Argymhellir tywelion dwylo papur ond mae angen eu hailgyflenwi trwy gydol y dydd.						
10.	Os yw peiriannau sychu dwylo yn cael eu defnyddio mae'n rhaid iddynt fod yn 'addas i blant' a dylid cael rhaglen lanhau a chynnal a chadw briodol ar waith ar eu cyfer.						
11.	Mae gan ardaloedd toiledau finiau gwastraff sydd â chaeadau ac sy'n cael eu hagor â throed ar gyfer taflu tywelion llaw ar ôl eu defnyddio. Os nad yw biniau â phedal troed yn addas i'w defnyddio gan blant bach, yna dylid ystyried dewis arall addas. Rhaid gwagio'r biniau gwastraff yn ddigon aml i osgoi gorlifo						
12.	Mae canllawiau darluniadol syml yn cael eu harddangos yn yr holl ardaloedd toiledau ar gyfer dysgwyr a staff ynghylch pryd a sut i olchi eu dwylo.						

13.	Gofynnir i ddisgyblion olchi eu dwylo ar adegau priodol e.e. cyn brecwast, byrbryd, cinio, ar ôl chwarae yn yr awyr agored ac ati).						
14.	Mae dysgwyr iau a'r rhai sydd ag anghenion arbennig yn cael eu goruchwylio wrth olchi eu dwylo a defnyddio'r toiled.						
15.	Addysgir disgyblion am bwysigrwydd hylendid dwylo da a'r technegau cywir fel rhan o'r cwricwlwm.						
16.	NID yw hylif alcohol i rwbio dwylo yn disodli golchi dwylo. I'w ddefnyddio mewn amgylchiadau arbennig, dan oruchwyliaeth yn unig (Iechyd a Diogelwch, COSHH)						
17.	Mae dŵr cawodydd nad ydynt yn cael eu defnyddio'n aml yn cael ei redeg bob wythnos am 5 – 10 munud a dylid cadw cofnod o hyn er sicrwydd. *Sylwer: Os yw hyn yn cael ei wneud am y tro cyntaf, mae angen asesiad risg legionella. Cysylltwch â'r Tîm Iechyd yr Amgylchedd lleol.*						
18.	Dylai fod cynllun ac asesiad risg ar waith ar gyfer unrhyw darfu wedi'i gynllunio neu darfu brys i'r cyflenwad dŵr sy'n effeithio ar y lleoliad addysg.						

5: Cynhyrchion ar gyfer mislif menywod a gwaredu'r cynhyrchion hynny

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu

1.	Darparu cynhyrchion ar gyfer y mislif : • Gall pob ysgol yng Nghymru ddarparu cynhyrchion ar gyfer y mislif yn rhad ac am ddim i ferched, fel nad oes gofyn cael peiriant cynhyrchion ar gyfer y mislif (y telir amdano) yn unol â chanllawiau tlodi mislif. • Lleoliadau addysg uwchradd: mae gan bob set o doiledau (gyda dau giwbicl toiled neu fwy) ar gyfer merched ddosbarthwr cynhyrchion ar gyfer y mislif. • Lleoliadau addysg gynradd: mae gan o leiaf un set o doiledau ar gyfer merched wyth oed a hŷn ddosbarthwr cynhyrchion ar gyfer y mislif.						
2.	Mae unedau gwaredu cynhyrchion ar gyfer y mislif ar gael ym mhob toiled ar gyfer merched o oed priodol. Nid yw biniau gwastraff cyffredin yn ddigonol.						
3.	Mae unedau gwaredu cynhyrchion ar gyfer y mislif yn cael eu gwagio'n ddigon aml gan gwmni cofrestredig i'w hatal rhag gorlenwi neu ddrewi.						

6: Newid cewynnau/padiau ymataliaeth a damweiniau achlysurol

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae ardal bwrpasol ar gyfer newid cewynnau/padiau ymataliaeth neu ddisgyblion sydd wedi gwlychu/baeddu gyda mynediad i sinc golchi dwylo yn yr un ardal. (I ffwrdd o ardaloedd chwarae neu ardaloedd paratoi/gweini bwyd. *Sylwer: gallai hwn fod yn doiled i bobl anabl, yn ardal mewn toiledau arferol.*						
2.	Mae eitemau sy'n gysylltiedig â'r drefn newid wrth law (e.e. wedi'u storio mewn bocs plastig: menyg, ffedogau a chadachau untro, chwistrellyddion glanhau, papur glas, sebon hylif).						
3.	Mae staff yn gwisgo PPE yn gywir (h.y. ffedogau a menyg untro). Mae'r rhain yn cael eu newid rhwng pob plentyn ac mae dwylo'n cael eu golchi â sebon a dŵr ar ôl tynnu'r PPE.						
4.	Mae matiau newid yn rhai sy'n dal dŵr ac mewn cyflwr da ac yn addas i'r diben.						
5.	Mae trefn newid ar gael ac yn cael ei dilyn gan staff.						
6.	Mae matiau newid yn cael eu dadheintio a'u gorchuddio â rholyn papur cyn pob defnydd a rhwng unigolion.						
7.	Mae padiau untro sydd wedi'u baeddu yn cael eu rhoi mewn bag plastig unigol (sach cewyn) ac yna mewn bag plastig arall a'u gwaredu mewn bin cewynnau priodol. *Sylwer: Os cynhyrchir mwy na 7kg o wastraff, rhaid i'r lleoliad fod â bin pwrpasol ar gyfer cewynnau/padiau ymataliaeth.*						

8.	Mae dillad wedi'u baeddu yn cael eu gosod mewn dau fag (un o fewn y llall) e.e. bag plastig a'u rhoi mewn ardal ddynodedig i ffwrdd o'r plant er mwyn atal croes-heintio ac i'w casglu gan y rhiant/gofalwr. Mewn rhai amgylchiadau mae eitemau o ddillad yn cael eu taflu.						
9.	Mae gan ddisgyblion eu basged eu hunain o hufenau ac ati sydd wedi'u labelu'n glir gydag enw'r plentyn ac ni ddylid eu rhannu.						

7: Dŵr yfed

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae person a enwir yn gyfrifol am ddŵr yfed yn y lleoliad.						
2.	Mae label ar y tapiau mewn ardaloedd toiledau i ddweud na ddylid yfed y dŵr.						
3.	**NID** yw cyflenwadau dŵr yfed o unrhyw fath wedi'u lleoli mewn ardaloedd toiled. *Sylwer: dylai lleoliadau sicrhau bod cyflenwad o ddŵr yfed iachus ar gael, yn rhad ac am ddim, a dylid sicrhau bod union leoliad y dŵr yfed hwn yn cael ei gyfathrebu'n glir.*						
4.	Cynghorir rhieni i ddarparu poteli dŵr y gellir eu hailddefnyddio (h.y. nid poteli plastig untro).						

5.	Ar gyfer poteli dŵr unigol sy'n cael eu cadw yn y lleoliad: • Yn ddelfrydol, dylid eu golchi mewn peiriant golchi llestri neu eu golchi ar ddiwedd y dydd mewn dŵr poeth a glanedydd, eu rinsio a'u gadael i sychu wyneb i waered. • Dylid eu llenwi yn y bore gyda dŵr yfed wedi'i gymryd o'r prif gyflenwad dŵr. • Dylid eu labelu gydag enw'r dysgwyr. NEU • Dylai'r plant fynd â'u poteli personol adref gyda nhw bob dydd. • Dylid darparu gwybodaeth i rieni am olchi poteli a pha mor aml y dylid gwneud hynny.						
6.	Yn ddelfrydol, dylai peiriannau oeri dŵr fod wedi'u cysylltu â'r cyflenwad dŵr yn hytrach na defnyddio dŵr potel. Dylid glanhau peiriannau oeri dŵr bob dydd fel mater o drefn ac mae contract cynnal a chadw ar waith ar eu cyfer. (sy'n cynnwys newid hidlydd)						
7.	Mae peiriannau oeri dŵr yn cael eu draenio ar ôl unrhyw gyfnod pan fo'r lleoliad ar gau (tua. 3L).						
8.	Mae ffynhonnau dŵr yn cael eu glanhau bob dydd fel mater o drefn ac mae ganddynt y gwasgedd dŵr cywir i sicrhau llif dŵr digonol.						

8: Diogelwch bwyd (heblaw am brydau ysgol)

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae arferion diogelwch bwyd yn ystod yr holl waith paratoi a gweini bwyd yn y lleoliad e.e. brecwast, byrbrydau, clwb ar ôl ysgol, clwb/gwersi coginio. Mae hyn yn cynnwys monitro a chofnodi'r tymheredd ar adeg gweini bwyd.						
2.	Darperir ardaloedd pwrpasol ar gyfer paratoi bwyd a chypyrddau/oergelloedd storio bwyd. Dylid sicrhau bod gwiriadau tymheredd oergelloedd yn cael eu cwblhau a'u cofnodi yn unol â chanllawiau'r ASB.						
3.	Mae amserlen lanhau ar waith ar gyfer ardaloedd paratoi bwyd, gan ddefnyddio offer â chodau lliw sy'n cael eu storio ar wahân i offer glanhau toiledau.						
4.	Mae ffedogau ac offer diogelu priodol ar gyfer y pen/barf yn cael eu gwisgo gan staff sy'n paratoi neu'n gweini bwyd, ac mae dwylo'n cael eu golchi cyn ac ar ôl y tasgau hynny.						
5.	Mae staff sy'n paratoi neu'n gweini bwyd wedi cael hyfforddiant diogelwch bwyd lefel 2.						
6.	Dylid sicrhau bod yr holl fwyd o fewn dyddiad dod i ben / dyddiad defnyddio olaf a bod y stoc yn cael ei gylchdroi'n briodol.						
7.	Mae pecynnau cinio yn cael eu cadw i ffwrdd o'r gwres. Cynghorir rhieni/gofalwyr i ddarparu pecynnau rhew/bagiau oer wedi'u hinswleiddio.						

9: Anifeiliaid anwes, ymweliadau fferm/sŵ a rheoli plâu

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae polisi ac asesiad risg ar waith ar gyfer anifeiliaid sy'n cael eu cadw yn y lleoliad. Yn cwmpasu: cynnal iechyd anifeiliaid, lleihau'r risg o groes-heintio rhwng anifeiliaid a dysgwyr/staff, rheoli ymddygiad anifeiliaid, yswiriant ac ati.						
2.	Mae person enwebedig yn gyfrifol am anifeiliaid a gedwir yn y lleoliad.						
3.	Mae polisi ac asesiad risg ar waith ar gyfer ymweliadau â ffermydd neu sŵau.						
4.	Mae contract priodol ar waith ar gyfer rheoli plâu.						

10: Rheoli gwastraff

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae trefn ar waith ar gyfer gwagio biniau ar ddiwedd y dydd.						
2.	Mae menyg a ffedogau untro yn cael eu gwisgo wrth wagio neu lanhau biniau.						
3.	Mae gwastraff yn cael ei storio mewn ardaloedd diogel nad ydynt yn hygyrch i ddisgyblion, anifeiliaid na'r cyhoedd.						

4.	DIM OND i gynhwysydd offer miniog cymeradwy y caiff offer miniog/nodwyddau eu gwaredu iddo ac mae'r cynhwysydd yn cael ei gasglu pan fydd yn ¾ llawn gan gwmni/gwasanaeth cymeradwy. Mae'r cynwysyddion hyn wedi'u labelu'n gywir a'u storio'n ddiogel i ffwrdd o ddysgwyr/y cyhoedd. Mae staff allweddol wedi derbyn hyfforddiant ar reoli offer miniog yn ddiogel ac mae gweithdrefn ysgrifenedig ar waith ar reoli'n ddiogel offer miniog a chynwysyddion offer miniog ynghyd ag ymdrin ag anafiadau o offer miniog.						

11: Teithiau / gwibdeithiau tramor

	Arfer Da	Gwych	Da	Derbyniol	Blaenoriaeth ar gyfer gwella	Amherthnasol	Sylwadau ar sut y cyflawnir hyn/ Cam gweithredu
1.	Mae'r cwmni teithio sy'n trefnu a'r rhanddeiliaid yn cael eu hasesu yn erbyn Safonau Diogelwch. Mae gan y cwmni dystiolaeth o'r defnydd cywir o safonau diogelwch. Sylwer. Mae safonau'r Fforwm Teithio Ysgol wedi cael eu mabwysiadu fel meincnod ar gyfer pob cwmni sy'n gweithredu teithiau Astudio, Chwaraeon a Diwylliannol gan wobr Bathodyn Ansawdd y Cyngor Dysgu y tu allan i'r Ystafell Ddosbarth. Mae Safonau Prydeinig 8848 yn darparu fframwaith i gwmnïau teithio ei ddefnyddio i reoli'n gywir risgiau ar deithiau antur dramor.						
2.	Cyn y daith, dylai'r holl staff a disgyblion fynychu sesiwn i baratoi ar gyfer y daith a fydd yn rhoi arweiniad llafar ac ysgrifenedig a gwybodaeth glir y bydd ei hangen arnynt; gan gynnwys yr agweddau ar iechyd a diogelwch ac atal a rheoli heintiau, y risg o haint a sut i'w osgoi – h.y. hylendid sylfaenol; pwysigrwydd golchi dwylo.						
3.	Mae person a enwir yn gyfrifol am iechyd a diogelwch a rhoi cymorth cyntaf ac wedi cael hyfforddiant priodol i wneud hynny.						

4.	Addysgir disgyblion am bwysigrwydd hylendid dwylo da a'r technegau cywir (gan gynnwys pryd, sut a pham y dylid defnyddio hylif alcohol i rwbio dwylo).						
5.	Rhaid cynnal asesiad risg ar bob gweithgaredd o safbwynt Iechyd a Diogelwch ac Atal a Rheoli Heintiau cyn y gweithgaredd, gan gynnwys: cyswllt ag anifeiliaid, nofio a chwaraeon dŵr.						
6.	Rhaid cynnal asesiad risg ar gyfer pob achos o baratoi, prynu a bwyta/yfed bwyd a dŵr/diodydd o safbwynt Iechyd a Diogelwch ac Atal a Rheoli Heintiau cyn y gweithgaredd gan gynnwys: trin dŵr a dogfennaeth, dim ond yfed dŵr potel a'r amgylchedd lle bydd yr yfed/bwyta'n digwydd. Mae'r holl fwyd a baratoir gan ddisgyblion/staff/cwmni trefnu yn cydymffurfio â chanllawiau paratoi bwyd.						
7.	Os bydd symptomau sy'n arwydd o salwch heintus yn digwydd, dylid ceisio gwahanu'r staff/disgybl oddi wrth eraill a gofyn am sylw meddygol.						
8.	Cynghorir brechiadau teithio priodol a chaiff hyn ei gyfathrebu i bawb sy'n mynd ar y daith. *Sylwer.* Mae NaTHNaC (https://travelhealthpro.org.uk/)*a gwefan y GIG (https://www.nhs.uk/conditions/travel-vaccinations/)yn ffynonellau gwybodaeth credadwy.*						